

MOLNÁR TÓNI

„Emberség”

„Az emberek egyformák voltak tudatlanságukban, s maguk valóját el nem hagyták. Egyformák voltak vágyélményükben – tisztának és egyszerűnek mondom őket. E tiszta egyszerűségben alaptermészetük szerint éltek. De ahogy megjelentek a bölcsék emberségükkel bícegne és sántikálva, igazságosságukkal ágaskodva és nyújtózkodva, az Ég alatti világban késarjadt a bizonytalanság.”
(Csuang Ce)

A húsz év körüli nőtényt leginkább apró termete, és elálló fülei alapján lehetett megkülönböztetni az Australopithecus¹-csoport többi nőtény tagjától. Apró termetét kölyökkorában kihordott tuberkulózisának köszönhette. A csoportrangsorban valahol az utolsók között foglalt helyet, a rangban felette álló nőtények pedig rendszeres fizikai bántalmazásokkal érzékeltették vele csoportbeli alacsonyabbrendűségét. A csoport felett egyetlen hím uralkodott, a nőtények pedig mindannyian az ő tulajdonát képezték. Az elálló fülű nőtény már hosszú évekkel korábban elérte az ivarérett kort, de talán csoportbeli alacsony rangjának köszönhette, vagy az is lehet, hogy egyszerűen csak a hím tetszésén vagy nemtetszésén múlott a dolog, mindenesetre a csoport vezére ez alatt az idő alatt még egyetlen alkalommal sem mutatott érdeklődést az irányába. A csoportban pedig nem voltak további hímek, mivel a domináns alfa minden versenytársát elüldözte a környékről. A kölyköket is csak az ivarérett kor eléréseig tűrte meg maga körül. A síkságon, ahol éltek, mindent magas fű borított, a ragadozók elől pedig csak néhány akáciafa és pár kisebb bozotos nyújtott menedéket. Növényevők voltak, és a nagy magvú füvek kalászeit szerették a legjobban. Az életerősebb, megtermettebb egyedek gyakran jártak két lábon, az elálló fülű nőtény viszont gyenge fizikumából adódóan könnyebbnek találta a négy lábon járást. Amikor időnként mégis

1 Australopithecus: az emberfélék családjába tartozó kihalt főemlős faj, az első lépcsőfok az emberré válás útján.

két lábra emelkedett, rövid időn belül annyira elfáradtak a hátizmai, hogy kénytelen volt újra visszaereszkedni.

Az idő múlását alig érzékelték. Néha gyakrabban esett az eső, néha pedig hosszú hónapokon keresztül nem esett semmi, de ezt leszámítva minden nap ugyanolyan volt, mint az előző vagy az azt követő. Hajnalban lementek az itatóhoz, ami valójában egy iszapos pocsolya volt, de a környéken sehol máshol nem lehetett vizet találni. Veszélyes dolog volt, ugyanis az oroszlánok mindig itt, az itató környékén vadásztak. A nap további része a füvek kalászáinak tépkedésével és evésével telt. A déli hőségben az akáciafák árnyékába húzódva pihentek, az éjszakákat pedig odafent töltötték a szúrós gallyak között. Amikor egy-egy ragadozó arra tévedt, ahányan csak voltak, mind eszeveszett kiabálásba kezdtek, és rohantak a legközelebbi fához, ahol egymást taposva próbálták minél feljebb jutni a tüskés ágakon. Ezenkívül legfeljebb a magányos hímek időnkénti feltűnése zavarhatta meg a csoport nyugalmat. Ilyenkor a domináns alfára hárult a feladat, hogy fogait vicsorgatva, mellét verve elrettentse a betolakodót, vagy pedig, ha ez nem volt elegendő, megküzdjön vele.

Az elálló fülű nőstény életében egy görbe lábú kóbor hím érkezése hozta meg a változást. A hím harmincéves lehetett. Ez faja esetében középkorúnak számított. Lába valószínűleg egy korábbi, rosszul összeforrt törés eredményeképpen maradt görbe, ami akadályozta őt a járásban. Különösen futás közben bizonyult lassúnak. Tisztában volt vele, és ha tette, kerülte a nyílt összetűzéseket. Amikor a domináns hím felbukkant a közelben, a görbe lábú azonnal visszavonult. Igyekezett minél nagyobb távolságot tartani tőle, de csak annyira, hogy közben mindig a csoport közelében maradjon. Tudta, hogy suta lába miatt eleve esélytelen saját nősténycsoportot szereznie magának, és azt is tudta, hogy az életerősebb nőstényeket titokban sem, a domináns hím tudta nélkül sem tudná megkönyékezni. Elsősorban tehát a csoport alacsonyabb rangú nőstényeire koncentrált. Valahogy így akadt rá az elálló fülűre, a helyzet pedig mindkettejük számára előnyösnek ígérkezett. Eleinte csak távolról kerülgették egymást. Az elálló fülű igyekezett minél több időt tölteni a csoport felségterületének peremén, minél távolabb a domináns hímtől, a görbe lábú pedig igyekezett minél közelebb kerülni hozzá. Testjelzéseikkel napról napra egyre nyilvánvalóbbá tették egymás iránti hajlandóságukat, míg végül a kerülgetésből rendszeres találkozások lettek. Titkos találkozásait mindig egy erre alkalmas, sűrű bozótban tartották, messze a csoporttól és a domináns hím őrhelyétől. Az elálló fülű persze nem maradhatott sokáig, nehogy a csoport vezére gyanút fogjon sorozatos távollétei miatt.

Talán nem is derült volna fény soha semmire, ha mindössze a domináns hímen múlt volna a dolog, de nem így történt.

A nőtények rangsorának utolsó helyén egy ritkás szőrzetű, foltonként teljesen kopasz, negyven év körüli, idősödő nőtény állt. Ami a hímeket illeti, ő sem mondhatta magát sikeresnek. Amikor a görbe lábú a csoport közelébe szegődött, a ritkás szőrű is igyekezett felkelteni magára az újonnan jött hím figyelmét, de sikertelenül. Eközben viszont látta, hogy az elálló fülű egyre több időt tölt a görbe lábú közelében, míg végül titkos találkozásait is sikerült kifigyelnie. Ily módon történhetett meg, hogy amikor a görbe lábú és az elálló fülű együtt voltak a bozotosban, váratlanul ott termett mellettük a domináns hím. A görbe lábúnak nem jutott ideje menekülni, így kénytelen volt szembenézni vetélytársával. A harc kimenetele nem volt kétséges. Valódi tétje a sérülések mértéke volt. A hímek akár életüket is veszthették az ilyen verekedésekben. A görbe lábúnak szerencséje volt, mivel megúsza az összecsapást néhány kisebb karcolással, csonttörések és izomszakadások nélkül, ugyanakkor vereséget szenvedett, és egyértelművé vált, hogy távoznia kell a csoporttól, még hozzá azonnal. A csoport életében általánosak voltak ezek az események. Az erősebb győzött, a gyengébb távozott. Ha a domináns hím megvédte címét, a nőtények vele maradtak, ha elveszítette, a nőtények az új győzteshez csatlakoztak. A vesztes minden nőtényt elveszített, a győztes pedig mindegyiküket megnyerte. A görbe lábúnak tehát nem volt választása, tovább kellett állnia.

Az elálló fülű nőtény sokáig nézte, ahogy távolodik, sántítva, fáradtan, kimerülten a harctól, és minél tovább nézte, annál inkább kezdte őt hatalmába keríteni egy érzés, amelyet eddig még sohasem érzett. Sajnálni kezdte a görbe lábút. A domináns híme pedig dühös volt, amiért győzött. Dühös volt rá, amiért annyi éven keresztül észre sem vette őt, és dühös volt rá, amiért ennek ellenére mégis elkergette tőle a görbe lábút. A görbe lábút pedig sajnálta. Nézte, ahogyan egyre messzebbre kerül a csoporttól, és miközben egyre távolabbról látta esetlen bicegését, az ismeretlen érzések úgy váltak egyre erősebbekké. Végül nem bírta tovább. Körülnézett, megbizonyosodott róla, hogy senki sem látja, és elindult abba az irányba, amerre a görbe lábú távozott. Eleinte csak bizonytalanul, időnként meg-megállva, óvatosan, nehogy a csoport tagjai észrevegyék, majd egyre határozottabban, míg végül futásnak eredt. A görbe lábút ekkorra már szinte csak egy apró pontnak látta, és félelem fogta el, hogy mi lesz, ha nem sikerül utolérnie. A nap is jócskán a vége felé járt, és egyedül maradni éjszakára odakint a szavannán egyet jelentett a halállal. Futott tehát,

ahogy csak bírta a lába. Mire lement a nap, olyan távolságban voltak egymástól, hogy onnan már meghallhatták egymás kiáltását. Kiabálni kezdett hát, a görbe lábú pedig válaszolt. Így történt meg először, hogy együtt töltötték az éjszakát, később pedig az utána következőket is.

Eleinte nem mentek egészen simán a dolgok. Nem mindig tudtak meg-egyezni például abban, hogy melyik fára másszanak fel esténként, vagy hogy melyik irányba vándoroljanak tovább. A vándorélet fő nehézsége abban állt, hogy nem mindenhol lehetett vizet találni, ahol pedig mégis találtak egy-egy pocsolót, az legtöbbször néhány napon belül kiszáradt. A nagyobb vizek környékét többnyire egy-egy hím uralta, és kizárólag saját nőstényeit engedte az itatóhoz. Ráadásul a kóbor hímek is folyamatos veszélyt jelentettek, amire szintén ügyelniük kellett. A görbe lábú nem kockáztathatott meg egy újabb kétséges kimenetelű összecsapást. Ezen kívül nehézséget okozott a ragadozók elől való menekülés is, ugyanis nem mindenhol voltak fák a szavannán, amelyekre fel lehetett volna mászni. Nyílt területen pedig semmi esélyük sem volt még egy hiéna vagy egy vadkutya ellen sem. Hogy ez mennyire igaz volt, azt saját bőrükön kellett megtapasztalniuk.

Az esős napok idején történt, hogy valahogyan a nyomukba szegődött egy hiéna. Rosszul táplált, öreg, legyengült példány volt. Valószínűleg öregsége miatt maradt le a falkájától, és azóta egymaga vadászott, de szemmel láthatóan nem sok sikerrel. Talán szaglására támaszkodva sikerült a nyomukra találnia, és hosszú ideje követhette őket, mire észreveték. Ekkorra viszont már túl közel járt ahhoz, hogy el lehessen menekülni előle. A görbe lábú vette észre, és azonnal futásnak eredtek, de a hiéna is a nyomukba eredt. Szánalmasan lassú volt, és egész biztosan elmenekültek volna előle, ha az elálló fülű meg nem botlott volna. A botlás viszont elég volt ahhoz, hogy a hiéna utolérje. A görbe lábú nem állt meg, hanem futott tovább. Tudta, hogy semmit sem tehet, tudta, hogy mindig a hiéna az erősebb. Csak azt nem tudta, hogy ez a hiéna túl öreg már a vadászathoz, fogai rég kihullottak, és ereje is fogyatkozott. Lerántotta ugyan az elálló fülűt a földre, a torkát viszont nem tudta átharapni. Az elálló fülű eközben kétségbeesetten kapálózott, és rikoltzott. A görbe lábú hallotta a rikoltzást, és úgy érezte, hogy a szíve szakad meg tőle. Tudta, hogy nem bírná elviselni, ha elveszítené az elálló fülűt, és valami olyasmire szánta el magát, amelyet még soha életében nem tett. Megfordult, és neki-támadt a hiénának. Elkeseredett harc volt. A hiéna próbálta lerázni magáról a görbe lábút, de az addig kapaszkodott, míg sikerült fogást találnia rajta. Aztán egy erőteljes mozdulattal megcsavarta a hiéna fejét, és a harc

eldőlt. Hallotta a csigolya roppanását, és látta, ahogy a hiéna izmai elerőtlenednek.

Az elálló fülű fekvé maradt. Levegő után kapkodott, és köhécseelve, krákogva próbálta megszüntetni a fájdalmat a torkában. Amikor kezdett újra levegőt kapni, és a köhécselések is egyre ritkábbak lettek, úgy döntött, hogy megpróbál felállni. Ekkor derült ki, hogy lába nem tartja meg a súlyát, és csak most vette észre, hogy amikor elbotlott, bal hátsó bokája kifecamodott, sőt, talán el is tört. Fájdalmat nem érzett, csak valamifajta furcsa bizsergést, de látta, hogy lábfeje egyre nagyobbra duzzad, és tudta, hogy a fájdalomra sem kell sokáig várnia. Mire lement a nap, már szinte ordítani tudott volna a legkisebb mozdulattól is. Sikerült ugyan elsántítani a legközelebbi bozótosig, de nagyon kifárasztotta őt a három lábón járás, és lépten-nyomon meg kellett állnia pihenni. A görbe lábú igyekezett segíteni neki, de nem igazán tudott. Az éjszakát végül ebben a bozótosban töltötték. Az elálló fülű képtelen volt fára mászni, tehát lent éjszakázott a földön, a görbe lábú pedig úgy döntött, hogy vele marad. Ez volt az első alkalom, hogy valamelyikük is a földön töltötte volna az éjszakát. Minden pillanatuk félelemben, rettegésben telt. A legkisebb zajok is jelenthettek halálos veszedelmet, ők pedig a sötétben nem látták, hogy melyik zaj mitől származik. Reggelre mindketten ki voltak merülve a virrasztástól. Délelőtt, amíg az elálló fülű aludt egy kicsit, a görbe lábú körülnézett a környéken, hogy hol lehet vizet találni. Szerencséjével járt, és talált egy kisebb pocsolót nem messze attól a bozótostól, ahol az elálló fülűt hagyta. Visszament hát érte, és közösen lebecsgettek a vízig. Délután a görbe lábú aludt, és az elálló fülű őrködött, az éjszaka pedig ismét virrasztással és rettegéssel telt.

A harmadik vagy a negyedik éjszaka történt, hogy egy kóbor gepárd rájuk talált. Talán csak éjszakai pihenőhelyet keresett magának, és véletlenül botlott beléjük. Egy jó ideig néztek farkasszemet egymással, és egyikük sem tudták, hogy mitévők legyenek. A gepárd fogait vicsorgatva, lassan körüljárta őket, ők pedig tekintetükkel követték, miközben egyik fél sem szánta rá magát semmire. Hosszú percek teltek el így, mígnem a görbe lábú megunt a dolgot. Felvett a földről egy letört gallyat, és hadonászni kezdett vele a gepárd felé, közben pedig dühösen kiáltozott. A gepárd hátrált néhány lépést, és várta, hogy mi fog történni. Erre a görbe lábú még dühösebb kiáltozásba kezdett, és a letört gallyal a kezében elindult szemben a gepárral. A gepárd végül úgy döntött, hogy nem érdekes kockáztatnia. Inkább sarkon fordult, és eltűnt a sötétségben.

Az ezt követő néhány hét is félelemben, virrasztásban telt. Ez alatt az idő alatt az elálló fülű lába kezdett fokozatosan gyógyulni, és ugyan még nem volt tökéletes, de ahhoz már elég jó volt, hogy az alacsonyabb fákra fel tudjon mászni, teljesen pedig sosem jött helyre. A boka merev maradt, és soha többé nem tudta behajlítani, de lassanként megtanult együtt élni a helyzettel, és idővel majdnem ugyanolyan jól tudott már vele futni, és majdnem ugyanolyan jól tudott már vele fára mászni, mint sérülése előtt.

Amikor újra visszatértek a szárazabb napok, váratlan változások köszöntöttek be az elálló fülű életében. Maga sem tudta, hogy mi történik vele. Furcsa folyamatok indultak meg a szervezetében. Időről időre émelygések, rosszulletek törtek rá. Egyre gyakrabban volt ingerült, testsúlya pedig napról napra növekedett. Járása kezdett fokozatosan elnehezedni, ideje nagy részét pedig ücsörgéssel és fekdécseléssel töltötte. Pocakja kikerekedett, és lépten-nyomon előre akarta őt rántani járás közben. Ezalatt a görbe lábú, aki már eddig is kivette a részét az ilyesmiben, egészen bajnokává vált a gondoskodásnak. Folyton azt leste, hogy miben tudna segíteni, az elálló fülű pedig jó érzéssel töltötte el, hogy valaki odafigyel rá. Korábban, amíg a csoportban élt, az alfahím sohasem figyelt így oda egyetlen nőstényére sem. Megvédte őket, de sohasem segített nekik semmiben.

Amikor elérkezett az ellés ideje, az elálló fülű egyre gyakoribb fájdalmakat érzett a hasa környékén, és tudta, hogy nem sok van már hátra. Leheveredett egy bokor tövébe, és várt, jajgatott, erőlködött és pihegett. Talán egy fél nap telhetett el így. Aztán érezte, hogy fájdalmai csillapodnak, és tudta, hogy megellett. Halk nyöszörgést hallott a lábai alól. Kölyke volt az. Az első dolog, amit észrevett rajta, hogy arca szinte megszólalásig hasonlít a görbe lábúra. Ami ezután történt, arra nem emlékezett. Valószínűleg elájult a kimerültségtől.

Ettől kezdve életük teljesen megváltozott. A kölyköt nem lehetett magára hagyni egy pillanatra sem, cipelni kellett mindenhova, és mindig rajta kellett, hogy tartsák a szemüket. Éjszakánként nem lehetett aludni tőle, mert folyton lármázott, nappal pedig éppen fordítva, mindig csak aludt volna. Nem volt többé nyugalma egy pillanatra sem, de egyikén sem bánták. Időnként, amikor a kölyök aludt, és ráértek lustálkodni egy kicsit, az elálló fülű visszaemlékezett rá, hogy hogyan hagyta ott a csoportját a görbe lábú miatt, a görbe lábú pedig azokon a napokon tűnődött, amikor megvédte az elálló fülűt a hiénától, és amikor együtt rettegtek éjszakákon át odalent a bozótban. Ilyenkor aztán egymásra néztek, és újra meg újra elhatalmasodott rajtuk egy újabb sohasem ismert érzés, a boldogság érzése.